

Argumentatie van Nederlandse Kinderen van Vier tot en met Acht jaar bij
het Toewijzen van Suikerhoudende Dranken

Ming H. E. de Jong, Lotte S. A. van Berkum, Dian F. Oostijen en Emma Lak
Universiteit Utrecht

Bachelor-thesis

*Argumentatie van Nederlandse kinderen van vier tot en met acht jaar bij
het toewijzen van suikerhoudende dranken*

Cursus: Thesis Pedagogische Wetenschappen
(200600042)
Student: Lotte van Berkum (3843955)
Ming de Jong (3977773)
Emma Lak (4140362)
Dian Oostijen (5824974)
Werkgroep: 12
Docent: Tessa Scheffers-van Schayck
Datum: 22 juni 2016

Abstract

Prevalence of overweight among children is increasing over the years. The consumption of sugary drinks can be associated with this prevalence. The goal of this research is to understand children's reasoning about their choice for sugary drinks, so that preventive programs can be adjusted adequately. **Method.** 66 children between four and eight years old are included in this research. The children were given the task to assign a drink to different people at ten drawings of the electronic Appropriate Beverage Task. After assigning, the children were asked to explain the choices they made at two drawings (i.e., party-drawing and Christmas drawing). These arguments were analysed by a qualitative analysis. Factors considered in this study are gender, age, educational level of the mother and the favourite drink of the child. **Results.** It was found that young children provide brief arguments, in which older children give long and thoughtful arguments. This also applies to the favourite drinks. Girls provide an additional reason when they argue, more often than boys do. Arguments of boys seem to be more based on their own opinion or their preference, then arguments of girls are. Finally, it was found that children of highly educated mothers are more likely to create a link between a beverage and a situation, in comparison to children of average educated mothers. **Conclusion.** This research shows that exposure to sugary drinks affects the choices of young children. The environment has a direct influence on the consumption of sugary drinks by young children.

Keywords: SUGAR; ARGUMENTATION; CHILDREN; DRINKS; EABT

De argumentatie van Nederlandse kinderen van vier tot acht jaar bij het toewijzen van suikerhoudende dranken

Overgewicht en obesitas bij kinderen zijn gezondheidsproblemen die in de huidige maatschappij steeds vaker voorkomen (Boere-Boonekamp et al., 2008; Cutler, Gleaser, & Shapiro, 2003; Van der Baan-Slootweg, Nollet, Weller, Benninga, & van Aalderen, 2010). In 1980 werd een prevalentie van 9.8% gerapporteerd bij kinderen tussen de vier en vijftien jaar. Tussen 2008 en 2012 werden er prevalentiecijfers van 13% tot 16% gerapporteerd in Nederland en steeg dit in Amerika tot 18% (Boere-Boonekamp et al., 2008; Ogden, Carroll, Kit, & Flegal, 2012; Visscher, Bakel & Zantinge, 2013). Om te bepalen of een kind overgewicht heeft wordt de *Body Mass Index* (BMI) gebruikt. De BMI geeft de verhouding weer tussen lengte en gewicht van een persoon, en wordt als maatstaf gebruikt voor het bepalen van overgewicht (BMI >25) of obesitas (BMI >30; Daansen, 2010; WHO, 2015). In dit artikel zal overgewicht als overkoepelende term voor overgewicht en obesitas gebruikt worden. Omdat het prevalentiecijfer stijgt is het van belang om te kijken naar de mogelijke oorzaken van deze stijging. Leefstijl zou een mogelijke factor zijn invloed heeft op deze stijging (Reeves & Rafferty, 2005).

Gewoontes die in de vroege kindertijd aangeleerd worden, vormen een basis voor de leefstijl op latere leeftijd (González-Gross, Gómez-Lorente, Valtuena, Ortizy, & Meléndez, 2008; Kuntsche, Mevel, & Zucker, 2015; Lyte, Seifert, Greenstein, & McGovern, 2000). Voor adolescenten en kinderen onder de achttien jaar houdt een gezonde leefstijl in dat zij tenminste één uur per dag bewegen, vijf porties fruit en/of groente eten en suiker en zout inname beperken (Gomis-Porqueras, Moslehi, & Suen, 2016; L'Hoir, Beltman, van Sleuwen, Engelberts, & Boere-Boonekamp, 2008; Reeves & Rafferty, 2005; WHO, 2015). Een gezonde leefstijl kan zorgen voor een kleinere kans op overgewicht (Reeves & Rafferty, 2005). Dit is van belang omdat het hebben van overgewicht op jonge leeftijd een risico vormt voor het aanhouden van deze problemen op volwassen leeftijd (Ebbeling, Pawlak, & Ludwig, 2002; L'Hoir et al., 2008; Van der Baan-Slootweg et al., 2010). Zo kan een ernstige mate van overgewicht leiden tot gezondheidsproblemen (e.g., hart- en vaatziekten) en psychosociale problemen (e.g., pesten; Bulk-Bunschoten, Renders, van Leerdam & Hirasing, 2005; L'Hoir et al., 2008).

Uit diverse onderzoeken blijkt onder andere dat de inname van suikerhoudende dranken in verband kan worden gebracht met overgewicht (De Boer, Scharft, & Demmer, 2013; Ebbeling, Pawlak, & Ludwig, 2002; Jensen et al., 2012; Ludwig, Peterson, & Gortmaker, 2001; Ogden et al., 2012; Poppitt, 2015; Slinger & Verheijden, 2010; Trumbo & Rivers, 2014; Vartanian, Schwartz, & Brownell, 2007). Suikerhoudende dranken refereren in dit onderzoek naar frisdrank, limonade en vruchtensap (Jensen et al., 2012; Vartanian et al., 2007). Wanneer kinderen dagelijks suikerhoudende dranken drinken hebben zij een aanzienlijk hogere kans op het ontwikkelen van overgewicht dan wanneer zij dagelijks water drinken (De Boer et al., 2013; Ogden et al., 2012; Poppitt,

2015; Slinger & Verheijden, 2010). De laatste jaren is een ontwikkeling te zien van een toenemende consumptie van suikerhoudende dranken bij kinderen (Grimm, Harnacck, & Story, 2004; Jensen et al., 2012; Ludwig et al., 2001; Ebbeling, Pawlak, & Ludwig, 2002; Vartanian et al., 2007). Het is daarom belangrijk om aandacht te besteden aan het effect van suikerhoudende dranken bij kinderen en de ontwikkeling van overgewicht en hun redenering bij de keuze voor dranken. De redenering van kinderen bij de keuze voor een suikerhoudende drank kan inzicht geven over de totstandkoming van hun keuzes, waarop preventiemaatregelen kunnen aansluiten. Deze kunnen worden gebruikt worden om de inname van suikerhoudende dranken bij jonge kinderen terug te dringen (Gomis-Porqueras et al., 2016).

Uit onderzoek blijkt dat kinderen vanaf drie jaar bewust zijn van de mogelijkheid en het effect van diëten (Rodgers, Wertheim, Damiano, Gregg, & Paxton, 2015). Deze ontwikkeling loopt gedurende de kindertijd door, waarin kinderen zich steeds bewuster worden van de keuzes die zij maken. De directe omgeving (e.g., ouders of peers) heeft hierin een grote invloed (Berk, 2013; Slinger & Verheijden, 2010). Volgens de sociale leertheorie (Bandura, 1977) worden mentale processen beïnvloed door bekrachtiging en modeling (i.e., het leren door observatie en imitatie van een rolmodel). Dit is van kracht bij het aanleren van nieuwe gedragspatronen (Bandura, 1977). Vooral personen die voor het kind een voorbeeldfunctie vervullen (e.g., ouders of leerkrachten) zijn hierin belangrijk. Vanuit deze theorie kan geconcludeerd worden dat de sociale omgeving invloed heeft op het ontwikkelen van een eigen mening en identiteit. Uiteindelijk kan dit leiden tot een basis voor de ontwikkeling van een (gezonde) leefstijl, waaronder de drankconsumptie (Carson, Stearns, & Janssen, 2015; Kuntsche et al., 2015).

Doordat ouders volgens de sociale leertheorie van Bandura (1977) een voorbeeldfunctie vervullen, wordt gekeken naar de invloed van het opleidingsniveau van ouders op de argumentatie van hun kinderen over suikerhoudende dranken. Er is aangetoond dat ouders met een hoog opleidingsniveau minder suikerhoudende dranken consumeren dan ouders met een lager opleidingsniveau (Martin-Biggers et al., 2015). Er is echter weinig bekend over de invloed die het opleidingsniveau van ouders heeft op de argumentatie van kinderen wat betreft suikerhoudende dranken. Er is aangetoond dat een laag opleidingsniveau van ouders werd geassocieerd met een lager schoolniveau en IQ bij hun kinderen (Bradley & Corwyn, 2002). Het opleidingsniveau van de moeder blijkt een sterkere voorspeller voor het niveau van hun kinderen dan het opleidingsniveau van de vader (Mercy & Steelman, 1982). Hierdoor zal in dit onderzoek alleen naar het opleidingsniveau van de moeder gekeken worden. Onderzoek van Kuhn (1992) laat zien dat argumentatieve redenering van kinderen sterk afhankelijk is van schoolniveau en IQ. Wanneer op schoolniveau en IQ hoog gescoord wordt, is het waarschijnlijk dat de denkvaardigheden betreft argumentatie beter beoefend en ontwikkeld worden, dan wanneer hierop laag gescoord wordt (Kuhn, 1992).

Daarnaast blijkt uit diverse onderzoeken dat blootstelling aan suikerhoudende producten een voorkeur voor producten met suiker kan veroorzaken (Liem & de Graaf, 2004; Liem & Mennella, 2002). Wanneer een kind vanaf jonge leeftijd veel suiker binnen krijgt, ontwikkelt deze een voorkeur voor zoete en suikerhoudende producten (Liem & de Graaf, 2004; Liem & Mennella, 2002). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Grimm en collega's (2004) dat met name de drankvoorkeur van kinderen van belang is wanneer gekeken wordt naar de inname van suikerhoudende dranken. Kinderen tussen de acht en de dertien jaar die voorkeur hebben voor zoete dranken, drinken meer suikerhoudende dranken in vergelijking met kinderen zonder expliciete voorkeur (Grimm et al., 2004).

De mate waarin kinderen op jonge leeftijd bewust zijn van de keuzes die zij maken, kan onderzocht worden door te kijken naar de argumentatie die zij geven (Berk, 2013). Wanneer er gekeken wordt naar keuze- en argumentatiegedrag van kinderen in de leeftijd van vier tot en met acht jaar, blijkt dat deze vol in ontwikkeling is (Bova, 2015). Vanaf het moment dat kinderen naar de basisschool gaan, beginnen zij met het ontwikkelen van hun eigen identiteit. Dit doen zij door middel van sociale interacties, communicatieoefeningen en het omgaan met de wereld om hen heen (Stetsenko & Ho, 2015). Ook beginnen kinderen vanaf deze leeftijd met het eigen maken van academische vaardigheden (e.g., lezen), wat hen stimuleert om te reflecteren op hun eigen denken (Berk, 2013). Het resultaat van deze oefeningen op jonge leeftijd is dat kinderen vanaf vier jaar in de loop van de jaren steeds beter worden in het vormen van een eigen mening en meer logische structuren aan kunnen brengen in argumenten (Stetsenko & Ho, 2015; Zadunaisky Ehrlich, 2011; Mercier, 2011).

Volgens het theoretisch model van Jean Piaget (1971) begint classificeren op vierjarige leeftijd en op basis van één kenmerk (e.g., smaak of gezond). Deze kenmerken moeten nog concreet waarneembaar zijn (Passer et al., 2009). Het blijkt dat jonge kinderen dranken met name classificeren op basis van smaak en voorkeuren (Hart, Bishop, & Truby, 2002). Uit recenter onderzoek van Ross, Gelman en Rosengren (2005) blijkt echter dat kinderen vanaf drie jaar al in staat zijn om objecten te classificeren en hier conclusies aan te verbinden (e.g., veel suiker maakt een drankje ongezond). Door het intuïtief denken van kleuters worden er nog veel denkfouten gemaakt in de verbanden die zij leggen (Berk, 2013; Craeynest, 2007), e.g., in sinaasappelsap zit fruit dus dat is gezond. Vanaf zes jaar zijn kinderen beter in staat om logisch en systematisch na te denken en zijn zij beter in het leggen van verbanden (Berk, 2013; Craeynest, 2007; Passer et al., 2009), e.g., in sinaasappelsap zit ook veel suiker dus dit is niet heel gezond. Tevens neemt de woordenschat toe en kunnen kinderen rond zes jaar abstracte begrippen onder woorden brengen (Craeynest, 2007). Hierdoor zullen zij beter in staat zijn om hun argumenten te formuleren en een beter begrip hebben van abstracte concepten als suiker.

Daarnaast blijken er verschillen te zijn in de sekse en de ontwikkeling van een mening en identiteit (Bosacki & Moore, 2004). Dit sekseverschil laat zich op jonge leeftijd zien op het gebied van de mentale ontwikkeling. Jongens en meisjes laten verschil zien in specifieke mentale vaardigheden. Vroeg in de ontwikkeling liggen meisjes namelijk voor op het gebied van taal. Ze beginnen eerder te praten en laten een snellere vocabulaire groei zien. Hierdoor scoren meisjes over het algemeen hoger op hun verbale intelligentie dan jongens (Berk, 2013). Het verschil in mentale ontwikkeling heeft invloed op de wijze waarop jongens en meisjes hun mening vormen. Doordat meisjes vanaf een jongere leeftijd kennis opdoen en deze daardoor ook beter begrijpen, is hun mening meer gebaseerd op de kennis en theorie dan bij jongens (Bosacki & Moore, 2004).

Doordat meisjes een snellere mentale ontwikkeling doormaken, begrijpen zij, in vergelijking met jongens, de sociale normen en waarden van hun omgeving over het algemeen beter, waardoor ze ook deze kennis meenemen bij het vormen van hun mening (Kuntsche et al., 2015). Het feit dat meisjes over het algemeen emotioneel sensitiever zijn dan jongens, maakt dat zij naast het begrip van sociale normen en waarden uit hun omgeving, ook beter kunnen inschatten hoe hun eigen keuzes hierbinnen vallen. Meisjes worden daardoor bij het maken van hun keuzes meer beïnvloed door hun omgeving dan jongens (Bosacki & Moore, 2004). Uit onderzoek van Lahey en collega's (2006) blijkt daarnaast dat meisjes over het algemeen meegaander en toegeeflijker zijn dan jongens. Ook dit zou kunnen leiden tot de verwachting dat meisjes zich bij het maken van een keuze meer laten beïnvloeden door de invloed van hun omgeving. Jongens zullen eerder een keuze maken vanuit hun eigen identiteit en zich minder laten leiden door de mening van anderen.

In dit onderzoek zal gekeken worden naar de keuze en argumentatie die Nederlandse kinderen van vier tot en met acht geven bij het toewijzen van suikerhoudende dranken in tien tekeningen van de *electronic Appropriate Beverage Task* (eABT). De eABT is een meetinstrument dat de kennis over alcohol en alcoholnormen bij kinderen tussen de vier en acht jaar meet. In de eABT kunnen kinderen de keuze maken tussen suikerhoudende dranken, alcoholhoudende dranken, niet-suikerhoudende dranken en niet-alcoholische dranken. Hierdoor is het mogelijk om de normen over suikerhoudende dranken en uitspraken te doen over de invloed van eventuele blootstelling. Tevens wordt gevraagd naar de argumentatie van kinderen over hun keuze.

Ten eerste wordt er gekeken of er algemene verschillen zijn in de argumenten tussen de verschillende leeftijden van kinderen en of in zij in hun formulering refereren naar normen of blootstelling. De verwachting is dat jongere kinderen korte argumenten geven en zullen refereren naar wat zij zien in hun directe omgeving. Wanneer de kinderen ouder worden de argumenten steeds meer doordacht en beter geformuleerd zijn refereren zij meer naar normen (Berk, 2013; Craynes, 2007; Passer et al., 2009). Ten tweede wordt gekeken naar de verschillen in argumenten met betrekking tot sekse.

Er wordt gekeken naar algemene verschillen en of het argument gericht is op blootstelling of een norm. Er wordt enerzijds verwacht dat meisjes zich meer zullen laten leiden door de mening van hun omgeving (e.g., ouders) dan dat jongens dit doen (Bosacki & Moore, 2004; Kuntsche et al., 2015; Lahey et al., 2006). Anderzijds zal de mening van de meisjes meer gebaseerd zijn op de kennis en theorie die zij op hebben gedaan dan die van de jongens (Bosacki & Moore, 2004; Kuntsche et al., 2015). De hypothese wordt aangenomen indien beide verbanden aantoonbaar worden. Ten derde zal er gekeken worden naar de algemene verschillen binnen de argumenten die gegeven worden bij de keuze voor het lievelingsdrinken. Er wordt verwacht dat de argumentatie hetzelfde geformuleerd zal worden als dat bij leeftijd en sekse het geval is. Ten slotte wordt er betoogd dat het opleidingsniveau van moeder verwacht dat kinderen van moeders met een hoger opleidingsniveau hun keuzes uitgebreider beargumenteren dan moeders met een lager opleidingsniveau (Bradley & Corwyn, 2002; Kuhn, 1992).

Methoden

Participanten

Aan dit onderzoek hebben 52 gezinnen met 66 kinderen ($M = 6.1$ jaar, $SD = 1.2$) en 102 ouders (52 moeders) deelgenomen. Van twee participanten mist het opleidingsniveau van moeder, deze participanten zijn niet meegenomen bij de resultaten van het opleidingsniveau. De 66 kinderen bestaan uit 31 jongens (47.0%) en 35 meisjes. De gezinnen hebben minimaal één kind en maximaal drie kinderen. Van de gezinnen is 3.8% een alleenstaand gezin. De overige gezinnen zijn traditioneel samengesteld (i.e., twee ouders en kinderen).

Procedure

De gezinnen zijn verkregen via 132 random geselecteerde basisscholen in de regio Utrecht, exclusief Islamitische basisscholen en basisscholen in de stad Utrecht. De basisscholen zijn via een mail benaderd, waarin hen informatie verstrekt werd over het onderzoek en de wijze waarop basisscholen zich konden opgeven. Deelname voor een school betekende dat zij een informatiebrief aan de ouders van leerlingen in groepen één tot en met vier zouden verstrekken. Er werd in de mail naar de basisscholen een coverstory gebruikt, waarin vermeld werd dat het onderzoek gericht was op de vroege ontwikkeling van de leefstijl. Binnen een week werden alle basisscholen gebeld om hen verder te informeren en nogmaals te vragen of zij wilden deelnemen. Wanneer een school aangaf deel te willen nemen, kon de school zich via een beveiligde website (i.e., www.vol-onderzoek.nl) aanmelden. Via een 'active consent' heeft 18.7% van de basisscholen zich voor het onderzoek aangemeld, waarnaar zij de uitnodigingsbrieven voor de ouders per mail of per post ontvingen. In de uitnodigingsbrieven werden ouders geïnformeerd over het onderzoek en over de wijze waarop zij zich konden aanmelden voor deelname. In de uitnodigingsbrief werd dezelfde coverstory gecommuniceerd. Bovenstaande procedure leidde ertoe dat 52 gezinnen zich aanmeldden. Dit deden zij via

dezelfde website of door een toestemmingsverklaring via de post te sturen. Dit betrof een 'active consent'. Hierna zijn de gezinnen die zich hadden opgegeven telefonisch benaderd om een afspraak voor het huisbezoek te maken. De huisbezoeken (30 minuten) vonden plaats van eind maart tot half april en werden uitgevoerd door twee onderzoeksassistenten. Voor de huisbezoeken is een protocol opgesteld waarin beschreven stond wat de onderzoeksassistenten tegen ouders dienden te zeggen en waarin de afname van de eABT was uitgewerkt. Tijdens het huisbezoek vond een korte introductie plaats en werd de ouder die aanwezig was nogmaals geïnformeerd over de procedure. Hierin werd benadrukt dat deelname vrijwillig was, anoniem bleef en de verkregen gegevens uitsluitend voor dit onderzoek gebruikt werden. Na de introductie werd de ouder die aanwezig was gevraagd om de online vragenlijst in een andere ruimte in te vullen op dezelfde beveiligde website, waarvoor per mail een inlogcode was verstuurd. De ouder die niet aanwezig was tijdens het huisbezoek werd gevraagd om de online vragenlijst binnen één week in te vullen. Hierbij werd benadrukt dat het van belang was dat ouders niet met elkaar zouden communiceren over de vragen van de vragenlijst.

De eABT werd steeds met één kind afgenomen in een zo prikkelarm mogelijke omgeving. Wanneer er meerdere kinderen meededen aan het onderzoek werd gestart met het jongste kind. De andere kinderen werden gevraagd de ruimte te verlaten, waardoor onderlinge communicatie niet mogelijk was. Communicatie tussen het kind en de onderzoeksassistenten was wel toegestaan. Afname van de eABT gebeurde door één onderzoeksassistent. De tweede onderzoeksassistent bleef achter het kind zitten om observaties te doen, waaronder over de concentratie van het kind. Tevens maakte de tweede onderzoeksassistent een geluidsopname van het semi-gestructureerde interview dat plaatsvond na afloop van de eABT-afname. Aan het einde van het huisbezoek werd het kind bedankt voor de deelname en hij kreeg een cadeautje (e.g., een kleurboek, stuiterbal). Tevens maakten de deelnemende gezinnen kans op een cadeaubon van €100, welke aan het einde van het onderzoek werd uitgereikt.

Instrumenten

Argumentatie kinderen. De argumentatie van de kinderen voor hun drankkeuze werd getoetst door middel van de eABT. De eABT bestaat uit twee taken. De eerste taak meet alcoholnormen en de tweede taak meet alcoholkennis bij kinderen. In dit onderzoek werd alleen gebruik gemaakt van de data die bij de eerste taak verzameld is. Het onderdeel over alcoholnormen bestond uit twee taken, een oefentaak en de hoofdtak. De eABT startte met de oefentaak waarin het doel was om het kind kennis te laten maken met de hoofdtak. De oefentaak bestond uit twee dierentekeningen bestaande uit verschillende dieren (e.g., hond, konijn, koe) die achter elkaar bovenaan op een tablet getoond werden. Onderaan de tablet werden tegelijkertijd twaalf foto's van voedsel en drinken getoond (e.g., bot, wortel, melk). Het kind kreeg de opdracht om aan

ieder dier hetgeen te geven waarvan hij/zij dacht dat het dier dit zou eten of drinken door op één van de tien foto's te klikken. Het dier waar het kind voedsel aan moest toewijzen werd aangewezen met een oranje pijl en wanneer het kind op het voedsel klikte ging de pijl naar het volgende dier. Nadat de oefentaak afgerond was, werd de hoofdtak automatisch gestart. In de hoofdtak werden tien familie-tekeningen opeenvolgend getoond van personen (i.e., jongen, meisje, vader, moeder, oma, opa) in alledaagse situaties (e.g., strandbezoek, feest, kamperen, kerstdiner). De samenstelling van de personen verschilde per tekening. In dit onderzoek werden alleen de kerst- en feesttekening geanalyseerd. In deze tekeningen zag de samenstelling van personen er als volgt uit: in de kersttekening werd een situatie getoond met het gezin (i.e., vader, moeder, jongen, meisje) en een opa en oma. In de feesttekening werden vier volwassenen (i.e., vader, moeder, mannelijke vriend, vrouwelijke vriendin) getoond. Net als bij de oefentaak, werden bij de tekeningen tegelijkertijd twaalf foto's van drinken getoond (vier suikerhoudende drankjes; vier niet-suikerhoudende drankjes). Het kind kreeg de opdracht om iedere persoon het drinken te geven waarvan hij/zij dacht dat deze persoon dit dronk, door op één van de foto's te klikken. Ook bij deze taak werd de persoon waar het kind het drinken aan moest toewijzen aangewezen met een oranje pijl, waarnaar deze verder ging naar de volgende persoon wanneer het kind op een foto van een drankje klikte. De tekeningen werden in gerandomiseerde volgorde getoond, met uitzondering van de kerst- en een feesttekening die altijd als achtste en negende tekening getoond werden. Om de argumentatie van het kind bij de keuze voor het drinken in beeld te krijgen, werden de kerst- en feesttekeningen voor een tweede keer als elfde en twaalfde tekening getoond, waarbij werd gevraagd: 'Je hebt dit drankje (wijst drankje aan) voor deze persoon gekozen (persoon met de oranje pijl), kun je mij vertellen waarom?'.

Lievelingsdrank kind. Het lievelingsdrinken van het kind werd onderzocht door middel van het semi-gestructureerde interview met open vragen na afloop van de eABT-taak. Op deze vragen kon doorgevraagd worden, om meer informatie te verkrijgen. Het lievelingsdrinken werd gevraagd door middel van de laatste vraag in het interview: 'kan je vertellen wat je het allerlekkerste vind om te drinken?'.

Opleidingsniveau moeder. De demografische gegevens van het gezin werden in de online vragenlijst voor de ouders gemeten. Van de demografische gegevens is in dit onderzoek alleen het opleidingsniveau van de moeder gebruikt. Om het opleidingsniveau van de moeder te bepalen werd de vraag gesteld: 'Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?'. De moeder kon hierop antwoorden middels een 8-punt Likert schaal 1 (basisschool) tot en met 8 (anders, ...).

Data-analyse

Voor de analyse van het opleidingsniveau van de moeders werd bij de vraag: 'Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?' een score op één van de eerste drie opties als een

laag opleidingsniveau beschouwd, een score op de vierde optie als een gemiddeld opleidingsniveau en een score op één van de laatste drie opties als een hoog opleidingsniveau. Wanneer een respondent had geantwoord met 'Anders, namelijk...' werd per gegeven antwoord bekeken onder welk opleidingsniveau dit viel. Vervolgens werd gekeken naar welk opleidingsniveau van de moeder bij ieder kind hoorde. Om het opleidingsniveau van de moeders te bepalen is gebruik gemaakt van het programma *Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)*, versie 20. Vervolgens werd het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders in het QSR NVIVO programma gezet, om hierin vervolgens de interviews te analyseren.

De interviews zijn door middel van een kwalitatieve methode geanalyseerd (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2001), waarvoor eerst alle interviews zijn getranscribeerd. Bij het analyseren van de transcripties is gebruik gemaakt van het programma QSR NVIVO.

De eerste twee interviews zijn door de onderzoekers afzonderlijk gecodeerd. Vervolgens zijn de aparte coderingschema's met elkaar vergeleken en besproken om tot een gezamenlijke codering te komen. Dit schema is gebruikt voor de codering van de andere interviews en is tussentijds vijf keer aangevuld. Op deze manier is zoveel mogelijk geprobeerd om de interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid te waarborgen.

De kwalitatieve analyse heeft zich beperkt tot de argumenten met betrekking tot non-alcoholische dranken en de interviewvragen die betrekking hadden op het lievelingsdrankje van de respondent, waarna in een later stadium onderscheid is gemaakt in suikerhoudende dranken en niet-suikerhoudende dranken. Er is gekeken naar de argumenten voor alle personen. Vervolgens is per leeftijdsgroep (i.e., vier-vijf jaar, zes jaar en zeven-acht jaar), per sekse (i.e., jongen/meisje) en opleidingsniveau (i.e., laag, midden en hoog) een kwalitatieve analyse uitgevoerd binnen de gevonden categorieën. Er is gekozen voor drie leeftijdsgroepen, omdat opviel omdat de argumenten van zesjarige kinderen vaak afweken van de zeven- en achtjarige kinderen. Daarnaast bleek dat met deze indeling de verdeling van de kinderen meer evenredig over de groepen verdeeld waren, waardoor het gemakkelijker werd uitspraken te doen over percentages.

Binnen de categorieën (i.e., 'lekker vinden' en 'persoon drinkt dat vaak' en in 'deze situatie drink je dat vaak') is een afzonderlijke kwalitatieve analyse uitgevoerd, waarvoor een aparte codering is opgesteld welke op elkaar zijn afgestemd. Binnen de categorie 'lekker vinden' is er een onderscheid gemaakt of de kinderen selecteerden op een element (i.e., suiker of prik) of dat zij selecteerden op basis van hun eigen smaak. Binnen de categorie 'persoon drinkt dat vaak' is gecodeerd op 'blootstelling' of 'norm', en de categorie 'in deze situatie drink je dat vaak' is verder uiteengehaald op een feestsituatie of een dagelijkse situatie. Hierbij is met name gelet op de formulering van kinderen en hoe zij refereerden naar de beschreven constructen. Ook is gekeken of dit overeenkwam tussen en binnen groepen en welke verschillen er waren. Bij

lievelingsdranken is per leeftijdsgroep en per sekse een kwalitatieve analyse uitgevoerd binnen zes aparte categorieën. Er is gekeken binnen de labels wat de kinderen voor specifiek argument gaven en of deze verschilde voor de verschillende groepen.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

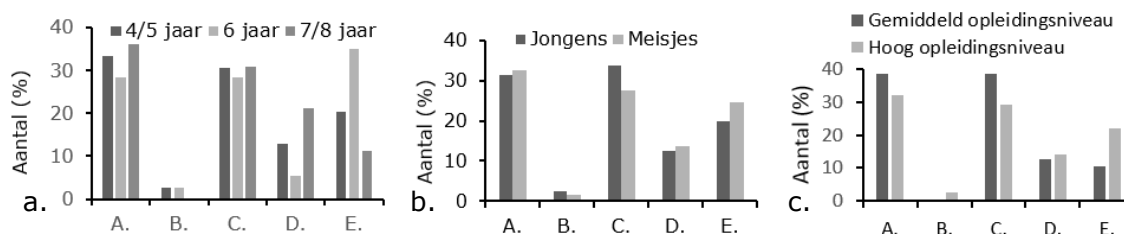
In totaal zijn 412 non-alcoholische dranken aan de personen in de feest- en kerstmistekening van de eABT toegewezen. Hierin viel een uitsplitsing te maken tussen dranken met en dranken zonder suiker. De verdeling hiervan wordt in Tabel 1 weergegeven. Deze uitsplitsing is gemaakt om de verschillen in keuzegedrag aan te tonen. Hieruit blijkt dat de groep zeven – achtjarige kinderen ten opzichte van de andere twee leeftijdsgroepen in verhouding minder vaak voor suikerhoudende dranken kozen. Dit verband wordt ook gezien wanneer de gegevens van het hoge opleidingsniveau wanneer deze vergeleken worden met het gemiddelde opleidingsniveau. Wat betreft sekse is hierin geen significant verschil.

Tabel 1

Verdeling toewijzing van dranken in aantallen met uit splitsing voor geslacht, leeftijdsgroep en het opleidingsniveau van de moeder

Drankjes	Totaal (n=66)	Leeftijdsgroep			Sekse		Opleidingsniveau	
		4-5 jaar (n=24)	6 jaar (n=20)	7-8 jaar (n=22)	Jongens (n=31)	Meisjes (n=35)	Gemiddeld (n=10)	Hoog (n=54)
Totaal aantal drankjes	412	169	114	129	195	217	58	337
Drankjes met suiker	189	83	57	49	88	101	29	148
Drankjes zonder suiker	223	86	57	80	107	116	29	189

Bij de toewijzing van suikerhoudende dranken gaven kinderen in totaal 259 argumenten. Deze argumentatie was onder te verdelen in de vijf categorieën (i.e., 'lekker vinden', 'is gezond', 'persoon drinkt dat vaak', 'in deze situatie drink je dat' en 'weet ik niet'). In Figuur 1 wordt de frequentie van de categorieën per leeftijdsgroep, sekse en opleidingsniveau weergegeven.



Figuur 1. De gegeven argumenten per leeftijdsgroep (a), sekse (b) en opleidingsniveau van moeder (c) in percentages (%) weergegeven.

Noot. In de figuren zijn de categorieën op de volgende wijze afgekort: A. Lekker vinden; B. Omdat het gezond is; C. Persoon drinkt dat vaak; D. In deze situatie drink je dat vaak; E. Weet ik niet.

De gevonden resultaten zullen per onderzoeksgroep beschreven worden.

Leeftijd kinderen

Vier – vijf jarigen. Binnen deze leeftijdsgroep werd het argument 'lekker vinden' het meest gegeven (33.3%). Kinderen leken de aanname te maken dat de persoon op de eABT-tekening het toegewezen drankje lekker zou vinden. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de volgende veelvoorkomende opmerking "omdat ze dat lekker vindt" (1450c2). Echter benoemden de kinderen (nog) niet uit zich zelf hoe ze bij deze aanname kwamen. Als er werd doorgevraagd waren er een drietal argumenten te onderscheiden die kinderen gaven, 'zij het zelf lekker vinden', 'een persoon in hun directe omgeving dat lekker vindt of weleens drinkt' of ze gaven aan 'niet te weten hoe de aanname tot stand is gekomen'. Daarnaast werd het argument 'persoon drinkt dat vaak' relatief vaak genoemd (30.6%). Hierin werd een koppeling gemaakt met personen uit de directe omgeving van het kind "omdat papa dat ook lekker vindt" (1250c1) of "mijn mama drinkt dat ook altijd" (1410c1). Daarbij leek wat de kinderen zien een belangrijk referentiekader (e.g., "mijn mama drinkt dat ook altijd") of wat ze wisten over de persoon uit hun directe omgeving (e.g., "papa dat ook lekker vindt"). De categorie 'weet ik niet' kwam 20.4% voor. Het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd veertien keer gegeven (13%). Een typerend uitspraak binnen dit argument was "Hij drinkt het op feestjes en niet op feestjes" (1250c1). Hieruit valt op te maken dat er nog niet van uitzonderingssituaties uit wordt gegaan en een type drankje (nog) niet aan een situatie wordt gekoppeld. Het argument 'het is gezond' werd drie keer (2.8%) gegeven.

Zes jarigen. Het argument 'weet ik niet' werd in totaal 26 keer gegeven, wat 35.1% betreft van het totaal aantal gegeven argumenten binnen deze groep. De argumenten 'lekker vinden' en 'persoon drinkt dat vaak' werd in 28.4% van de gevallen gegeven. Het is te zien dat binnen het argument 'lekker vinden' de kinderen de aanname maakten dat iemand dat lekker vindt zonder daarbij een toelichting te geven. Echter leek het grootste deel van de kinderen enige voorzichtigheid aan te brengen in de gemaakte aanname, door er bij te vernoemen 'ik denk dat..' of woorden als misschien aan hun standpunt toe te voegen. Wanneer de kinderen een toelichting gaven bij de gemaakte aanname bleek dat ze vaak redeneren vanuit hun eigen voorkeur "Ik vind dat ook lekker dus denk ik dat iemand anders dat misschien ook wel lekker vindt" (1170c1). Bij het argument 'persoon drinkt dat vaak' viel op dat deze groep vaak de toelichting gaf "omdat het een kind is" (1180c1) of "omdat dat voor grote mensen is" (1400c1). Een verklaring als "omdat mijn moeder dat vaak drinkt" (1030c1) werd in deze groep slechts drie keer aangehaald. Het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd vier keer genoemd (5.4%), waarbij gerefereerd werd naar uitzonderingssituaties als feestjes. Het argument 'het is gezond' werd twee keer gegeven (2.7%).

Zeven-acht jarigen. Het argument 'lekker vinden' kwam in deze groep relatief vaak voor 36.2%, waarbij een toelichting volgde over de totstandkoming van de

gemaakte aanname. Deze toelichtingen waren in vier categorieën te verdelen; 'vanuit het eigen standpunt' (e.g., "omdat ik cola lekker vind" [1430c1]), 'vanuit wat ze zien in hun omgeving' (e.g., "mijn vader drinkt vaak cola en houdt er van" [1530c1]), 'een algemene wetmatigheid' (e.g., "omdat kinderen heel erg van cola houden" [1510c2]) en 'selectie op een element' (e.g., "er zit prik in en dat vindt hij lekker" [1290c2]). Binnen het argument persoon drinkt dat vaak (31%) viel op dat deze groep het meer als een wetmatigheid formuleerde (e.g., "omdat er veel prik in zit en dat wel voor grote mensen is" [1060c1]), waarbij wederom een toelichting werd gegeven (e.g., omdat er prik in zit). Het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd (21.1%) keer gegeven. Binnen dit argument viel op dat in de meeste gevallen expliciet benoemd werd dat het een feest is waarbij vaak een koppeling werd gemaakt met een uitzonderingssituatie "Omdat het een feestavond is en dan mag je prik drinken" (1510c1). Het argument 'het is gezond' werd in deze groep niet gegeven bij het toewijzen van suikerhoudende dranken.

Samenvattend kan worden gesteld dat het argument lekker vinden onder alle drie de leeftijdsgroepen relatief vaak gegeven werd voor het toewijzen van een suikerhoudend drankje. Hierbij waren wel verschillen te zien in de formulering. De jongste twee groepen gaven nog geen toelichting bij de gemaakte aannames, terwijl de oudste groep dit wel deed. Bij de andere argumenten kwam bij de jongste groep met name hun eigen voorkeuren of wat zij in hun directe omgeving zagen terug in de formulering. Bij de oudste groep werden meer wetmatigheden, selectie op elementen (e.g., prik) en de situatie (e.g., feest) teruggezien in de formulering. De middelste groep laveerde in hun formulering tussen de jongste en oudste groep, waarbij zij wel voorzichtiger werden in het maken van aannames. Het label 'weet ik niet' kwam onder deze groep ook het meest voor.

Sekse kinderen

Meisjes. Argumenten passend bij 'lekker vinden' werden door de meisjes het vaakst genoemd (32.6%). Zij gaven hierbij vaak een aanvullende redenatie, zoals "Dan vind ik dat ook lekker dus ik denk dat iemand anders dat misschien ook wel lekker vindt" (1170c1). 'Een bepaald persoon drinkt dit vaak' werd in 27.5% van de argumentatie benoemd. Ook binnen deze argumentatie was te zien dat meisjes vaak een aanvullende reden geven. In de meeste gevallen benoemden zij dat ze het drinken zelf vaak dronken of zagen dat iemand in hun eigen omgeving het drinken dronk "Omdat mijn moeder dat ook vaak drinkt" (1030c1). Overige redenen die genoemd werden, waren gebaseerd op een bepaalde norm "Omdat dat voor grote mensen is" (1400c1). Het niet kunnen geven van argumentatie besloeg 24.6% van de argumenten. In 13.8% van de argumentatie gaven meisjes aan dat een drankje in een bepaalde situatie (e.g. feest of Kerst) vaak gedronken wordt. In de overige 1.5% van de argumentatie werd het argument 'omdat het gezond is' genoemd. Als reden werd daarbij genoemd dat er fruit in het drankje zit.

Jongens. Argumenten met betrekking tot het feit dat een bepaald persoon het drinken vaak drinkt werden door deze groep het vaakst benoemd (33.9%). De jongens gaven aan dat zij zagen dat iemand uit hun directe omgeving dit dronk of dat ze dit zelf vaak dronken "Omdat ik dat ook soms drink" (1280c2). Ook het argument 'lekker vinden' werd vaak genoemd door jongens (31.4%). Het viel op dat de jongens in de meeste gevallen alleen argumentatie gaven in de vorm "Omdat ze dat lekker vinden" (1410c2) en verder geen aanvullende redenen gaven. Het niet kunnen geven van argumentatie bij de drankkeuze besloeg 19.8% van de argumenten. De reden 'in een bepaalde situatie drink je dit vaak' werd in 12.4% van de argumentatie genoemd. Hierbinnen benoemden de jongens vaak expliciet dat het drankje bij een feestje of bij Kerst past, waarbij zij een uitzonderingssituatie schetsen "Die mogen ze niet drinken. En soms doe ik, soms ga ik dat ook drinken tijdens kerst" (1440c1). In de overige 2.5% van de argumentatie werd het argument 'omdat het gezond is' genoemd. Hierbinnen werden argumenten als "Daar zit niet zo veel suiker in" (1270c1) benoemt bij drankjes die veel suiker bevatten, namelijk bij limonade en cola.

Samenvattend laten de resultaten zien dat de argumenten passend onder 'lekker vinden' door meisjes in verhouding vaker gegeven worden (32.6%, door 68.6% van de groep) dan dat bij de jongens het geval is (31.4%, door 32.3% van de groep). Hierbinnen is te zien dat jongens in het grootste deel van de gevallen geen aanvullende redenen gaven, waar meisjes vaker benoemden dat zij het drankje zelf erg lekker vonden en daardoor verwachtten dat de persoon in het plaatje het drinken ook lekker vond. Het feit dat meisjes vaker een aanvullende reden gaven was ook te zien binnen andere argumentatieredenen (e.g., 'een persoon drinkt dat vaak' en 'in deze situatie drink je dat vaak').

Opleidingsniveau moeder

Gemiddeld opleidingsniveau. De groep kinderen waarbij de moeder een gemiddeld opleidingsniveau had genoten (i.e., middelbaar beroepsonderwijs) bestond uit 10 respondenten. In totaal gaven de kinderen hier 39 argumentaties. De argumenten 'lekker vinden' en 'persoon drinkt dat vaak' werden het meest genoemd, hiervoor werden allebei 15 argumenten gegeven (38.5%). Bij beide argumentaties gaf 70.0% van de kinderen een onderbouwing. Bij het argument 'lekker vinden' werd vooral genoemd: "Omdat hij dat lekker vindt" (1070c1). Hoewel deze argumentatie niet verder werd uitgelegd, werd het argument 'lekker vinden' wel aan hun omgeving gekoppeld: "Ik vind dat ook lekker, dus ik denk dat iemand anders dat ook lekker vindt" (1170c1). Bij het argument 'persoon drinkt dat vaak' werd door de kinderen ook een koppeling gemaakt naar hun directe omgeving: "Want vaders drinken dit veel" (1380c1). Het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd vijf keer door 30.0% van de kinderen gegeven. 'Weet ik niet' werd vier keer gegeven door 30.0% van de kinderen en het argument 'het is gezond' werd door deze groep niet gegeven.

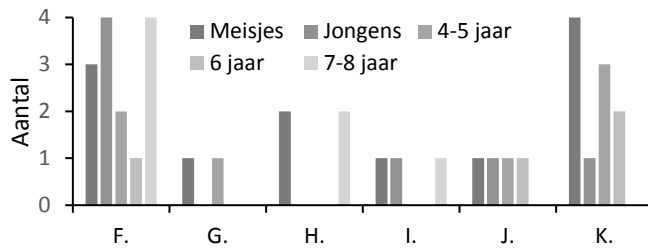
Hoog opleidingsniveau. De groep kinderen waarbij de moeder een hoog opleidingsniveau had genoten (i.e. HAVO, HBO of WO), bestond uit 54 respondenten. In totaal gaven de kinderen hier 208 argumentaties. Bij de toewijzing van argumenten werd 'lekker vinden' het meest genoemd (32.2%). Dit werd benoemd door 55.6% van de kinderen. Vaak werd het argument 'lekker vinden' aan een situatie gekoppeld: "Omdat het feest is en dan moeten ze wel iets lekkers drinken" (1110c1). Kinderen maakten gebruik van selectie op een element om aan te geven waarom ze een bepaald drankje lekker vonden: "Hij vindt het lekker omdat hij het heel erg lekker zoet vindt" (1240c1) en "Omdat daar een heel lekker smaakje aan zit" (1290c2). Het argument 'persoon drinkt dat vaak' werd hierna het meest genoemd (29.3%), door 55.6% van de kinderen. Kinderen koppelden hun argumentaties aan bekenden uit hun directe omgeving die het drankje dronken: "Omdat mijn moeder dat vaak drinkt" (1030c1). Ook koppelde ze 'persoon drinkt dat vaak' aan bepaalde situaties: "Dat drinkt mama bijna altijd met Kerstmis" (1270c2). Het argumenten 'weet ik niet' werd door 40.7% van de kinderen gegeven, bestaande uit 46 argumenten. Wanneer een kind als antwoord "dat weet ik niet" gaf, kwam zelden na doorvragen een verdere uitleg (4.4%). Het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd 29 keer benoemd, door 32.5% van de kinderen. Hier werd vaak de koppeling gemaakt tussen een suikerhoudend drankje en een speciale situatie: "omdat het feest is en dan moeten ze wel iets lekkers drinken" (1110c1). Het argument 'omdat het gezond is' werd het minst benoemd (2.4%).

Samenvattend wordt bij het argument 'lekker vinden' bij beide groepen een koppeling gemaakt naar de directe omgeving. Kinderen met een hoogopgeleide moeder gaven echter ook aan waarom ze een drankje lekker vonden. Ook bij de argumentatie 'persoon drinkt dat vaak' werd bij beide groepen de koppeling gemaakt met hun directe omgeving. Als aanvulling daarop gaven kinderen van hoogopgeleide moeders bij dit argument de koppeling naar bepaalde situaties aan. Bij het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' werd bij zowel de hoge- als de gemiddeld opgeleide moeders enkel een koppeling gemaakt naar een speciale gelegenheid.

Lievelingsdranken kinderen

Voor de lievelingsdranken zijn zes categorieën gemaakt waarin kinderen argumenten gaven (i.e., smaak, is gezond, weet niet, drink ik vaak, drink ik vaak bij feestjes en gewoon lekker). De gegeven argumenten bij de keuze voor het lievelingsdrinken per sekse en per leeftijdsgroep zijn weergegeven in figuur 2, welke op de volgende pagina te vinden is.

ARGUMENTATIE BIJ DE KEUZE VOOR SUIKERHOUDENDE DRANKEN



Figuur 2. De gegeven argumenten bij de lievelingsdranken van de kinderen in aantallen weergegeven.

Noot. In het figuur zijn de categorieën op de volgende wijze afgekort: F. Smaak; G. Drink ik vaak; H; Gezond; I. Drink ik vaak bij feestjes; J. Gewoon lekker; K. Weet ik niet.

Sekse. Vanuit figuur 2 is te zien dat meisjes twee keer een argument in de categorie 'is gezond' gaven. Daarnaast gaven meisjes het meeste argumenten in de categorieën 'smaak' en 'weet niet'. Wanneer gekeken wordt naar de inhoud van de argumenten in de categorie 'smaak' zeiden meisjes dat ze het kozen omdat "het lekker zoet is" (1210c1), "chocomel zit een beetje zoetheid in dat is lekker" (1480c1). Jongens benoemde de categorie 'is gezond' niet, en benoemde 'smaak' het meest. Wanneer gekeken wordt naar de inhoud van de argumenten zeiden jongens bij 'smaak': "de prik vind ik het lekkerst" (1320c2) en "omdat het het allerlekkerste stofje in zich heeft" (1150c1).

Leeftijd. Vanuit figuur 2 is te zien dat kinderen van vier en vijf jaar het meest kozen voor 'weet ik niet'. Er wordt wanneer gekeken wordt naar de inhoud van de argumentatie vaak kort geantwoord. Zo zeggen ze: "de prik is lekker" (1320c2), "omdat ik cola zo lekker vind" (1270c1) en wordt er wanneer er 'weet ik niet' wordt gezegd vaak ook daadwerkelijk "weet ik niet" (1000c2) of alleen "nee" (1250c1) gezegd. Ook kinderen van zes jaar gaven het meest een argument in de categorie 'weet niet'. Wanneer naar de inhoud van de argumentatie gekeken wordt zeiden kinderen van zes bijvoorbeeld: "omdat het het allerlekkerste stofje in zich heeft" (1150c1) en wanneer er 'weet ik niet' wordt genoemd zeiden kinderen van zes: "dat weet ik niet" (1140c2). Kinderen van zeven en acht jaar gaven het meeste argumenten in de categorie 'smaak' en gaven daarnaast ook argumenten in de categorie 'is gezond'. Wanneer gekeken wordt naar de inhoud van de argumenten zeiden kinderen van zeven en acht: "nou daar zit zo'n hele lekkere smaak aan en dat mag ik altijd drinken in de ochtend" (1290c2), "in melk zit ook best wel veel suiker, en ik vind het heel lekker, het smaakt heel lekker" (1480c1), "omdat water heel gezond is" (1480c1).

Samenvattend lijken meisjes en jongens dus om andere redenen een argument te geven, zo kozen meisjes vaker voor zoet en jongens vaker voor het mondgevoel bij 'smaak'. De andere categorieën gaven geen verschillen in argumentatie. Kinderen van zeven en acht lijken argumenten te geven in andere categorieën dan kinderen van vier, vijf en zes jaar. Verder lijken kinderen van zeven en acht jaar lijken langer en

genuanceerder te antwoorden dan kinderen van vier, vijf en zes jaar. Kinderen van zes geven wel langere antwoorden dan kinderen van vier en vijf jaar, maar lijken minder te nuanceren dan kinderen van zeven en acht jaar.

Discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de keuze en argumentatie die Nederlandse kinderen van vier tot en met acht geven bij het toewijzen van suikerhoudende dranken in de tien tekeningen van de eABT.

Hypothesen

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat jongere kinderen korte argumenten geven en met name refereren naar mensen in hun directe omgeving of kiezen op basis van wat zij lekker vinden. Uit de antwoorden waarbij verwezen wordt naar de mensen in hun directe omgeving lijkt met name blootstelling van invloed. De oudste leeftijdsgroep gaf zoals verwacht een uitgebreidere toelichting en refereerde naar wetmatigheden. Deze wetmatigheden hadden betrekking op de normen die zij meekregen. Deze resultaten bevestigen de verwachtingen en komen overeen met andere onderzoeken (Berk, 2009; Craynest, 2007; Passer et al., 2009), de hypothese met betrekking tot de verschillen in argumentatie en de leeftijdsgroepen is daarom aangenomen.

Ten tweede, laten de resultaten zien dat meisjes in verhouding met jongens vaker een aanvullende reden gaven bij de argumentatie voor hun keuze. Het lijkt erop dat meisjes hun mening vaker baseren op kennis en normen dan dat jongens dit doen. Dit resultaat komt overeen met andere onderzoeken (Bosaki & Moore, 2004; Kuntsche et al., 2015; Lahay et al., 2006). Het feit dat meisjes regelmatig aangeven dat zij het drankje kiezen, omdat ze het zelf erg lekker vinden, komt echter niet overeen met de hypothese (Lahay et al., 2006). Er werd verwacht dat met name jongens vaker hun eigen mening en voorkeur zouden geven (Lahay et al., 2006). Concluderend wordt dat de hypothese niet aangenomen. Een kanttekening hierbij is dat uit de resultaten blijkt dat meisjes hun mening vaker beargumenteren met kennis en normen.

Ten derde, blijkt uit de resultaten dat betreft lievelingsdranken te zien is dat kinderen in de leeftijd van vier en vijf jaar kortere argumenten geven dan oudere kinderen. De argumenten van de oudere kinderen zijn daarnaast meer onderbouwd. Dit gegeven komt overeen met de hypothese, welke aangehouden wordt. Wat betreft de verwachting dat sekse invloed heeft op de argumentatie van kinderen, blijkt dat dit niet duidelijk naar voren komt. De laatste hypothese zal daarom verworpen worden.

Tot slot is gebleken dat kinderen van hoogopgeleide moeders bij de argumenten 'lekker vinden' en 'persoon drinkt dat vaak' een uitgebreidere argumentatie gaven dan kinderen van gemiddeld opgeleide moeders. Dit resultaat komt overeen met onderzoek van Kuhn (1992), waaruit blijkt dat argumentatieve redenering beter beoefend en ontwikkeld is bij een hoger schoolniveau en IQ. Deze twee factoren waren afhankelijk van het opleidingsniveau van hun moeder (Bradley & Corwyn, 2002). Hoewel er bij de

argumenten 'lekker vinden' en 'drinkt dat vaak' een verschil is tussen de kinderen met een moeder met een hoog opleidingsniveau en een moeder met een gemiddeld opleidingsniveau, is dit bij het argument 'in deze situatie drink je dat vaak' is geen verschil tussen beide groepen opgetreden. Hierdoor kan de hypothese in dit geval niet worden aangenomen.

Sterke en zwakke punten

Dit onderzoek heeft een aantal sterke punten. Zo bestond de onderzoeksgroep uit een relatief groot aantal respondenten ($n=66$), gezien het een kwalitatief onderzoek betreft. Tevens was er een evenredige verdeling gebaseerd op sekse, de drie leeftijdsgroepen en kwamen de respondenten zowel uit dorpen als steden. Dit heeft bijgedragen aan representativiteit van de steekproef (Neuman, 2013; Verhoeven, 2011). Ouders hebben zich via een '*active consent*' opgegeven, waardoor deelname aan dit onderzoek een bewuste keuze is geweest en verwacht kan worden dat het beantwoorden van de vragenlijst serieus genomen werd. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Del Boca en Darkes (2003) dat zelfonderzoek een betrouwbare en valide onderzoeksmethode is om alcoholconsumptie te meten. De coverstory die gehanteerd is in de vragenlijst voor ouders in dit onderzoek komt hiermee overeen. Aangenomen kan worden dat de vragenlijst in dit onderzoek een betrouwbaar en valide instrument is. Voor de afname van de eABT boden ouders de omstandigheden om de taak in een prikkelarme en voor de kinderen bekende omgeving te maken, wat bevorderend is voor de concentratie van kinderen (Kohnstamm, 2009) en invloed heeft op de betrouwbaarheid van de gegeven antwoorden van de kinderen. Tevens werd de eABT op een speelse wijze aan de kinderen geïntroduceerd en is er in de taak gebruik gemaakt van de voor het kind bekende situatie, die aansluiten bij de belevingswereld van het kind. Kinderen werden gestimuleerd zich in te leven in de situatie (Delfos, 2009). Dit samen verhoogt de betrouwbaarheid van de antwoorden. Tot slot is de eABT protocollair afgenomen wat interbetrouwbaarheid vergroot.

Het onderzoek heeft ook een aantal zwakke aspecten. Er is geprobeerd aan te sluiten bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Echter is het doen van onderzoek bij jonge kinderen complex (Kuntsche et al., 2015). De antwoorden van jonge kinderen waren kort, waardoor het lastig was voor de onderzoeksassistenten om open vragen te stellen en de antwoorden te analyseren. Echter is het geven van korte antwoorden conform het ontwikkelingsniveau en ondersteunde dit de verwachtingen vanuit de literatuur (Berk, 2009; Craynest, 2007; Passer et al., 2009). Dit kan dan ook als een bevestiging van de resultaten beschouwd worden. Uit de analyses kwam naar voren dat de manier van doorvragen door onderzoeksassistenten onderling verschilde en in enkele gevallen een sturend karakter hadden. Echter bleek dat wanneer uitsluitend open vragen gesteld werden, veel kinderen niet tot de verbeelding kwamen. Om aan te sluiten bij de kinderen was het van belang om bij gelegenheid een vraag te stellen met een meer

sturend karakter (Delfos, 2009). Hoewel het sturende karakter van de vragen een negatieve invloed heeft op de kwaliteit en betrouwbaarheid van de antwoorden, bleek dit echter een voorwaarde om aanvullende argumentatie te verkrijgen.

Vervolgonderzoek en implicaties voor de praktijk

Er is gebleken dat er weinig onderzoek is gedaan naar het keuzegedrag van jonge kinderen en de argumentatie die zij hierbij geven. Een eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is om hier meer onderzoek naar te doen. Dit onderzoek kan hierin een eerste richting zijn. Een tweede aanbeveling voor vervolgonderzoek bij deze doelgroep is dat er expliciet aandacht wordt besteed aan de vraagstelling die gehanteerd wordt bij het verkrijgen van argumentatie. Tenslotte heeft dit onderzoek zich beperkt tot de suikerhoudende dranken. Echter kwam naar voren dat de afwezigheid van suikers door de kinderen expliciet werd benoemd bij de toewijzing van niet-suikerhoudende dranken. Er werd tevens een koppeling gemaakt naar het concept gezond. Deze informatie kan relevant zijn voor preventiemogelijkheden en zicht geven in de aanwezige kennis over gezonde dranken. Bij het doen van vervolgonderzoek dient ook aandacht te zijn voor de niet-suikerhoudende dranken.

Conclusie

Dit onderzoek toont aan dat blootstelling aan suikerhoudende dranken invloed heeft op het keuzegedrag van jonge kinderen. Daarnaast worden zij zich vanaf zeven jaar bewust van door ouders gehanteerde normen. De omgeving oefent een directe invloed uit op het consumeren van suikerhoudende dranken van jonge kinderen. Gezien overmatig consumeren van suikerhoudende dranken gerelateerd is aan overgewicht dienen preventiemaatregelen zich hierop te richten.

Literatuur

Baarda, B., De Goede, M. & Teunissen, J. (2001). *Basisboek kwalitatief onderzoek*.

Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Houten:
Noordhof.

Baan-Slootweg, O. H. van der, Nollet, M. N., Weller, F. R., Benninga, M. A., & Aalderen,
W. M. C. van (2010). Severe obesity in children: A case of weight. [Ernstige
obesitas bij kinderen: Een zaak van gewicht]. *Tijdschrift Voor Kindergeneeskunde*,
78 (3), 106-113. doi:10.1007/BF03089886

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Oxford: Prentice-Hall. Verkregen van:

[http://www.esludwig.com/uploads/2/6/1/0/26105457/
bandura_sociallearningtheory.pdf](http://www.esludwig.com/uploads/2/6/1/0/26105457/bandura_sociallearningtheory.pdf)

Berk, L. E. (2013). *Child development*. 9th ed. Boston: Pearson Education.

Boer, M. D. de, Scharf, R. J., & Demmer, R. T. (2013). Sugar-sweetened beverages and
weight gain in 2-to 5-year-old children. *Pediatrics*, 132 (3), 413-420.

doi:10.1542/peds.2013-0570

Boere-Boonekamp, M. M., L'Hoir, M. P., Beltman, M., Bruil, J., Dijkstra, N., & Engelberts,
A. C. (2008). Overgewicht en obesitas bij jonge kinderen (0-4 jaar): Gedrag en
opvattingen van ouders. *Nederlands Tijdschrift Geneeskunde*, 152, 324-330.

Verkregen van: www.utwente.nl

Bosacki, S. L., & Moore, C. (2004). Preschoolers' understanding of simple and complex
emotions: Links with gender and language. *Sex Roles*, 50 (9/10), 659-675.

doi:0360-0025/04/0500-0659/0

Bova, A. (2015). Children's responses in argumentative discussions relating to parental
rules and prescriptions. *Ampersand*, 2, 109-121.

doi:10.1016/j.amper.2015.08.002

Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development.

Annual Review of Psychology, 53 (1), 371-399.

doi:10.1146/annurev.psych.53.100901.135233

ARGUMENTATIE BIJ DE KEUZE VOOR SUIKERHOUDENDE DRANKEN

Bulk-Bunschoten, A. M. W., Renders, C. M., van Leerdam, F. J. M., & Hirasing, R. A.

(2005). *Overbruggingsplan voor kinderen met overgewicht. Methode voor individuele primaire en secundaire preventie in de jeugdgezondheidszorg.*

Huisdrukkerij VUMC.

Carson, V., Stearns, J., & Janssen, I. (2015). The relationship between parental physical activity and screen time behaviors and the behaviors of their young children.

Pediatric Exercise Science, 27 (3), 390-395. doi:10.1123/pes.2014-0214

Craeynest, P. (2007). *Psychologie van de levensloop. Inleiding in de*

ontwikkelingspsychologie. Leuven: Acco.

Cutler, D. M., Glaeser, E. L., & Shapiro, J. M. (2003). Why have Americans become more obese? *Journal of Economic Perspectives, 17 (3)*, 93-118.

doi:10.1257/089533003769204371

Del Boca, F. K., & Darkes, J. (2003). The validity of self-reports of alcohol consumption:

State of the science and challenges for research. *Addiction, 98 (2)*, 1-12.

Doi:10.1046/j.1359-6357.2003

Delfos, M.F. (2009). *Luister je wel naar mij? Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar.* Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Ebbeling, C. B., Pawlak, D. B., & Ludwig, D. S. (2002). Childhood obesity: public-health crisis, common sense cure. *Lancet, 360 (9331)*, 473-482.

doi:10.1016/S0140-6736(02)09678-2

Gomis-Porqueras, P., Moslehi, S., & Suen, R. M. H. (2016). The role of dietary choices and medical expenditures on health outcomes when health shocks are

endogenous. *Economic Modelling, 54*, 13-25. doi:10.1016/j.econmod.2015.11.024

Grimm, G. C., Harnack, L., & Story, M. (2004). Factors associated with soft drink

consumption in school-aged children. *Journal of the American Diabetic*

Association, 104 (8), 1244-1249. doi:10.1016/j.jada.2004.05.206

ARGUMENTATIE BIJ DE KEUZE VOOR SUIKERHOUDENDE DRANKEN

- Jensen, B. W., Nichols, M., Allender, S., de Silva-Sanigorski, A., Millar, L., Kremer, P., Lacy, K., & Swindburn, B. (2012). Consumption patterns of sweet drinks in a population of Australian children and adolescents (2003-2008). *BMC Public Health, 12* (1), 771-783. doi:10.1186/1471-2458-12-771
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie I. Het jonge kind*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Kuhn, D. (1992). Thinking as argument. *Harvard Educational Review, 62* (2), 155-178. doi:10.17763/haer.62.2.9r424r0113t67011
- Kuntsche, E., Le Mevel, L., & Zucker, R. A. (2015). What do preschoolers know about alcohol? Evidence from the electronic Appropriate Beverage Task. Manuscript in preparation.
- Lahey, B. B., Hulle, C. A. van, Waldman, I. D., Rodgers, J. L., D'Onofrio, B. M., Pedlow, S., Radhouz, P., & Keenan, K. (2006). Testing descriptive hypotheses regarding sex differences in the development of conduct problems and delinquency. *Journal of Abnormal Child Psychology, 34* (5), 737-755. doi:10.1007/s10802-006-9064-5
- L'Hoir, M. P., Beltman, M., van Sleuwen, B. E., Engelberts, A. C., & Boere-Boonekamp, M. (2008). Kansrijke elementen in de preventie van overgewicht bij jonge kinderen. Voldoende slaap en een gezaghebbende opvoeding. *Tijdschrift Kindergeneeskunde, 76* (4), 199-205. doi:10.1007/BF03078203
- Liem, D. G., & Mennella, J. A. (2002). Sweet and sour preferences during childhood: Role of early experiences. *Developmental Psychology, 41* (4), 388-395. doi:10.1002/dev.10067
- Liem, D. G., & de Graaf, C. (2004). Sweet and sour preferences in young children and adults: Role of repeated exposure. *Physiology and Behaviour, 83* (3), 421-429. doi:10.1016/j.physbeh.2004.08.028
- Ludwig, D. S., Peterson, K. E., & Gortmaker, S. L. (2001). Relation between consumption of sugar-sweetened drinks and childhood obesity: A prospective, observational analysis. *The Lancet, 357* (9255), 505-508. doi:10.1016/S0140-6736(00)04041-1

- Lytle, L. A., Seifert, S., Greenstein, J., & McGovern, P. (2000) How Do Children's Eating Patterns and Food Choices Change Over Time? Results from a Cohort Study. *American Journal of Health Promotion, 14 (4)*, 222-228. doi: <http://dx.doi.org/10.4278/0890-1171-14.4.222>
- Martin-Biggers, J., Spaccarotella, K., Hongu, N., Alleman, G., Worobey, J., & Byrd-Bredbenner, C. (2015). Translating it into real life: A qualitative study of the cognitions, barriers and supports for key obesogenic behaviors of parents of preschoolers. *BMC Public Health, 15 (1)*, 189. doi:10.1186/s12889-015-1554-3
- Mercier, H. (2011). Reasoning serves argumentation in children. *Cognitive Development, 26 (3)*, 177-191. doi:10.1016/j.cogdev.2010.12.001
- Mercy, J. A., & Steelman, L. C. (1982). Familial influence on the intellectual attainment of children. *American Social Review, 47 (4)*, 532-542. doi:10.2307/2095197
- Neuman, W. L. (2013). *Understanding research: Pearson international edition*. Pearson Education Limited: Londen
- Ogden, C. L., Carroll, M. D., Kit, B. K., & Flegal, K. M. (2012). Prevalence of obesity and trends in body mass index among US children and adolescents, 1999-2010. *JAMA - Journal of the American Medical Association, 307 (5)*, 483-490. doi:10.1001/jama.2012.40
- Passer, M., Smith, R., Holt, N., Bremner, A., Sutherland, E. & Vliek, M. (2009). Psychology. The Science of Mind and Behavior. London: McGraw-Hill Higher Education.
- Poppitt, S. D. (2015). Beverage consumption: Are alcoholic and sugary drinks tipping the balance towards overweight and obesity? *Nutrients, 7 (8)*, 6700-6718. doi:10.3390/nu7085304
- Reeves, M. J., & Rafferty, A. P. (2005). Healthy lifestyle characteristics among adults in the United States, 2000. *Archives of Internal Medicine Journal, 165 (8)*, 854-857. doi:10.1001/archinte.165.8.854

Rodgers, R. F., Wertheim, E. H., Damiano, S. R., Gregg, K. J., & Paxton, S. J. (2015).

"Stop eating lollies and do lots of sports": A prospective qualitative study of the development of children's awareness of dietary restraint and exercise to lose weight. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12 (1), 1-11. doi:10.1186/s12966-015-0318-x

Ross, D. H., Gelman, S. A., & Rosengren, K. S. (2005). Children's category-based inferences affect classification. *British Journal of Developmental Psychology*, 23 (1), 1-24. doi:10.1348/026151004X20108

Slinger, J. D., & Verheijden, M. W. (2010). *Resultaten tweede pilot schooldiëtist*. TNO Kwaliteit van Leven. Leiden: preventie en zorg

Stetsenko, A., & Ho, P. G. (2015). The serious joy and the joyful work of play: Children becoming agentive actors in co-authoring themselves and their world through play. *International Journal of Early Childhood*, 47 (2), 221-234. doi:10.1007/s13158-015-0141-1

Trumbo, P. R., & Rivers, C. R. (2014). Systematic review of the evidence for an association between sugar-sweetened beverage consumption and risk of obesity. *Nutrition Reviews*, 72 (9), 566-574. doi:10.1111/nure.12128

Vartanian, L. R., Schwartz, M. B., & Brownell, K. D. (2007). Effects of soft drink consumption on nutrition and health: A systematic review and meta-analysis. *American Journal of Public Health*, 97 (4), 667-675. doi:10.2105/AJPH.2005.083782

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Boom Lemma: Den Haag.

World Health Organization (2015). *Obesity and Overweight. Fact sheet N. 311*.

Verkregen van: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en>

Zadunaisky Ehrlich, S. (2011). Argumentative discourse of kindergarten children: Features of peer talk and children-teacher talk. *Journal of Research in Childhood Education*, 25 (3), 248-267. doi:10.1080/02568543.2011.5

Bijlage

Taakverdeling

- **Abstract:** Lotte en Ming
- Vertaling: Dian
- **Inleiding:** Ming, Lotte, Dian en Emma apart
- Samenvoegen: Ming en Lotte
- Verbeterd: Ming en Emma
- **Methoden:** Ming, Lotte, Dian en Emma
Participanten: Dian
Procedure: Emma
Instrumenten: Lotte
Data-analyse: Ming
- Verbeterd: Ming, Lotte, Dian en Emma
Participanten: Dian
Procedure: Emma en Dian
Instrumenten: ieder eigen stuk
Data-analyse: Lotte en Ming
- **Resultaten:** Ming, Lotte, Dian en Emma apart
- Samenvoegen: Dian
- Verbeterd: Ming en Emma
- **Discussie & conclusie:** Emma en Dian
- Verbeterd: Lotte en Dian
- **APA:** Emma